

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADII III

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMIN
Redactor: Pr. Demian

On. Direcțiunea Liceului M. Nicoară Arad

cu 0000 lei.

CRIZA MORALĂ

Marile încercări dintre popoare au adus întotdeauna în viața omenirii mari și profunde răsturnări. În iureșul nemilos cu cari se poartă, se distruge uneori în decursul lor, tot ceea ce omul a clădit veacuri de-a rândul prin truda neincetată a brațelor lui. Ultimul răzblu, la a cărui purtare inumană am asistat, ne-a arătat, în deosebi, ce proporții catastrofale pot lua atari distrugerii numai în decursul câtorva ani. Orașe, cari până mai eri jucau un rol important în viața lumii întregi, instituții de cultură de pe scena cărora au răsunat atâtea idealuri cari au înălțat pe om în domeniul spiritului, așezăminte sociale în tinda cărora s'a propovăduit veacuri întregi cuvântul lui Dumnezeu, au fost distruse în câteva clipe, sau date pradă focului, fără nicio muștrare de cuget, ca și când omul s'ar fi întors hotărât împotriva propriilor lui realizări.

Desigur că toate aceste distrugerii, ca și altele de felul lor, produc răni adânci în viața economică și socială a popoarelor cari au luat parte activă la războiu, fie că au ieșit învingătoare, fie că au fost silite să depună armele în fața celui mai tare și mai bine pregătit. Până și popoarele cari s'au ținut departe de dansul lui apocaliptic, resimt perturbațiile ce se produc prin purtarea lui. E firesc deci, ca imediat după încetarea ultimei lovituri de tun, toate eforturile factorilor răspunzători ai lumii întregi să se concentreze asupra tuturor acestor răni, pentru a le micșora intensitatea și, cu vremea, pentru a le înlocui iarăși cu condițiile unei vieți mai pașnice și mai bogată în binecuvântări decât aceea care a trecut.

La noi, ca și în alte țări, atari eforturi se depun dela o vreme încoace deosebit de intens. Seceta excesivă din anul trecut, care a secătuit vloga pământului în anumite părți ale Țării, au făcut să se concentreze și mai mult strădaniile în atari direcțiuni. Dar cu toate efor-

turile depuse, rănilor trebuie lecuite încă multă vreme, până ce să poată fi vindecate pe deplin.

În tumultul acestor strădani care se depun pentru curmarea lor, se trece însă oarecum prea ușor peste una din cele mai primejdioase urmări ale acestui războiu, de lecuirea căreia depinde într-o mare măsură și vindecarea deplină a celor dintâi. Este vorba de *criza morală*, care în ultima vreme sapă atât de adânc la temelii vieții noastre obștești. Este adormirea conștiinței creștine în om, pervertirea și tocirea oricărui simț uman în el, și coborârea acestei conștiințe în cloaca celor mai josnice apucături și fărâdelegi. Este lipsa virtuților morale creștine și înlocuirea lor cu spiritul diabolic, caracteristic vremurilor de adânci decăderi pe scara josniciei omenești. Egoismul feroce ce caracterizează vremurile de azi, tendința aproape unanimă de a înșela semenul și de a profita de pe urma lui, loviturile la drumul mare sau cele din plină zi, crimele, sinucidările, excocheriile, pofta de îmbogățire cât mai rapidă, — și nu odată în dauna altuia sau chiar a colectivității întregi, — iată atâtea și atâtea aspecte ale acestei crize, nu mai puțin importantă decât cea de ordin economic și social. Dacă la acestea mai adăugăm apoi diminuarea oricărui spirit de autoritate în genere, libertinajul excesiv ce se practică în viața de toate zilele, înlăturarea oricărui scrupul moral din relațiile dintre om și semenul său, atunci înțelegem și mai mult că într'adevăr această criză morală a luat proporții de netăgăduit. De altfel fiecare dintre noi, în relațiile noastre zilnice, ca și în strădaniile comune ce se depun pentru ușurarea nevoilor de trai, ne putem da seama de această acută criză din domeniul moral.

În fața acestor dureroase constatări e firesc să fim îngrijorați, dar în același timp nu putem rămâne nepăsători. În deosebi Biserica

noastră creștină, ca instituție cu misiunea expresă de a-l moraliza pe om, este chemată să-și dea aportul ei pentru înlăturarea acestei crize morale din sânul vieții noastre obștești. E adevărat, au mai fost crize morale și în trecut, dar apostolatul Bericii lui Hristos, secundat de cel al tuturor celorlalte instituții cu domenii înrudite cu al ei, le-a lecuit și rănile cu vremea s'au vindecat. Vremurile de azi, necer din nou un atare apostolat.

Desigur că munca nu e deloc ușoară și nici târâmul de lucru nu e deloc prea restrâns. Cel ce ne-a chemat pe noi la slujba cea grea a apostoliei și ne-a trimis să trudim în ogrorul atât de spinos al sufletului omenesc, ne va ajuta ca strădania noastră să fie încununată și de astădată de succes, căci după însăși cuvintele Lui: ceea ce se pare că e cu neputință la oameni, e cu putință la Dumnezeu.

Pr. D. TUDOR

La izvorul dreptății

Acum vreo douăzeci și ceva de ani, când în cercurile pedagogice era la modă curentul școlii active, adecă dobândirea oricărui cunoștințe prin activitate proprie, un profesor de discipline filosofice, își supraviețuia clasa într-o pluniță de internat, la o clacă de alegere a cartofilor buni dintre cei cari dădeau pe putrezite. Erau mulți și paguba iminentă. Profesorul de filosofie însă nici acolo n'avu pace. La un moment dat, printre cântece și glume întrebă: „Cine ar putea să-mi spună, care e deosebirea dintre adevăr și dreptate?”

Am îndrăsnit să răspund cam așa: Adevărul e și în puterea omului, pe când, dreptatea deplină numai în a lui Dumnezeu. Natural era un răspuns de școlar, posibil de corectări și discuții; totuși, profesorul a răspuns: „Da, ai cam spus ceva”. Am fi dorit cu toții, ca să ne spună dânsul mai mult, dar nu știu de ce n'a făcut-o.

Desigur, că în studiile ulterioare voiți fi întâlnit explicația noțiunilor de mai sus și deosebirea dintre ele. Nu mai rețin însă. Ceea ce rețin, e beata mea explicație de școlar de-atunci. Orice s'ar zice, stărui în a crede și azi, că adevărul, spunerea adevărului e cu mult mai ușoară decât distribuirea dreptății.

Spunerea adevărului din fir-a-păr, e accesibilă muritorului; dar dreptatea ineluctabilă și în ultima analiză, n'o poate da decât un supra om, un Dumnezeu: „Intru dreptate voi vedea fața ta: sătura-mă-volu de slava ta, când mă voi deștepta”.

Dreptatea după Cicero constă în „a nu face rău nimănui și a conlucra la folosul obștesc”. După Ulplen e „o voință constantă și perpetuă de-a da fie-

căruia dreptul său”. Iar după Aristotel dreptatea e comutativă, distributivă și penală. Aceasta din urmă se împarte în dreptate strictă, care aplică legea fără să țină seama de persoane și împrejurii: regula de fier, și în echitate, care ține seama în aplicarea legii de persoane și împrejurări: regula de plumb. Fiindcă „o dreptate extremă, e o extremă nedreptate” (Cicero), „Slova omoară, dar duhul dă viață” (Ap. Pavel).

Iată dar de ce zic că e foarte greu când vine vorba de dreptate. Iată de ce căutarea dreptății e pusă de Sf. Scriptură alături de sete și foame. După cum nu-i posibil să te satureți cu o singură mâncare pe toată durata vieții, ci zi de zi trebuie să reînnoești actul hrănirii și al adăpării până la întoarcerea înaintea lui Dumnezeu, tot așa nu te poți mulțumi cu dreptatea ta de azi, ne fiind completă, ci zi de zi trebuie s'o cauți și s'o lucrezi tot mai mult, până la topirea dreptății tale relative cu imensa dreptate a lui Dumnezeu: „...faptele noastre bune sunt ca o haină mânjită” (Is. 64. 6) „...să fiu găsit în el, nu având o dreptate a mea, pe care mi-o dă legea, ci aceea care se dobândește prin credința în Hristos” (Filip. 3. 9).

Dreptatea ni se dă pe față mai ales în raporturile comerciale și de judecare cu aproapele. De-aciporuncile Scripturii: „Să aveți cumpene drepte, greutatea drepte... să n'ai în sacul tău două feluri de greutate, una mai mare și alta mai mică... cumpăna înșelătoare urăște Domnul, iar cântăreala dreaptă îi este plăcută.” Și, „să nu cauți la fața oamenilor și să nu tei daruri, căci darurile orbesc ochii înțelepților și succesc cuvintele celor drești”.

Azi ar suna acestea așa: Nu vinde cu lipsă la cântar, nu vinde lucru alterat sau necurat; nu amăgi prin etichete și reclame false. Fii drept în împărțirea sarcinilor publice și nu te eschiva dela suportarea lor. Fii drept în aprecierea aproapelui și în estimarea ta proprie.

„Înainte de a-ți pronunța părerea asupra altuia — scrie Tilmann Pesch — pune-te în locul lui sau pe el într'al tău. În judecarea aproapelui, capul să facă pe procurorul, inima pe avocatul apărător, iar conștiința pe judecătorul. Dacă o greșeală publică a aproapelui tău nu poate fi tertată, cugetă-te la violența ispitei sub care tu la fel poți alți sucombat. Vezi în păcătos un holnav care trebuie ajutat. Să ne ajutăm a dobândi toți cerul”.

Pr. Gh. Perva

— Dați oricât de puțin, dar dați pentru cei din regiunile lovite de secetă!

— Ajutând pe sătenii în nevoie din regiunile lovite de secetă îi ajutați pe ei și vă asigurați pâinea voastră de mâine!

— Ajutați pe cei ioviți de secetă!

Viața interioară și formarea personalității

III.

Primul obstacol care stă în calea promovării vieții personale interioare este însăși civilizația sau mai exact concepția ambiguă, echivocă și falsă pe care oamenii, în genere, și mai ales cei ai zilelor noastre, și-au făcut-o despre ea, potrivit cărora civilizația rezidă numai într'un progres material, născut din perfecționarea mașinei, a utilajului și din creșterea constantă a mijloacelor de producție. „Epoca noastră de războaie și de exterminare reciprocă a națiunilor, nu mai știe înțelege și defini altfel noțiunea de progres decât în termeni tehnici, politici ori economici. Progresul este în ochii ei ceva pur exterior: o posibilitate tot mai mare de producție materială, de organizare a producției, etc.“¹⁾

Civilizația modernă, civilizația Occidentului, mai ales, este în sensul pascalian al cuvântului, un „enorm divertisment“, un divertisment mecanic, a cărui prim efect este despărțirea omului de el însuși, de a-l arunca înafara lui. Prin complicațiile crescânde a mașinismului său, prin agitațiile pe care le produce în moravurile noastre, în loc de acțiune veritabilă, durabilă și calculată, prin pripeala febrilă cu care este caracterizată, în urmărirea de scopuri incerte și pe care vrea să le ajungă înainte de vreme, prin multiplicarea apetiturilor, în fine, prin puternicele mijloace materiale și mecanice, cari țin locul mânilor acolo unde ele nu sunt indispensabile, fără ca noi să ne folosim de răgazul pe care ni-l oferă, viața modernă este într'o perpetuă rebeliune contra spiritului.

S'ar putea întreba cineva: cum, adică, civilizația să fie, într'adevăr, un rău, o deviație? Dacă am fi de acord cu René Guenon, ar însemna să afirmăm că civilizația ar fi un rău și o deviație.

Din capul locului, însă, trebuie să afirmăm că civilizația nicidecum nu constituie un rău în sine.

A spune că mașinismul, în general, este un rău, înseamnă a susține nu numai o eroare, ci și o stupiditate. Invenția imprimeriei de pildă, care a dus, pe baza mașinilor, la rotativele de astăzi, capabile în câteva ore să tipărească un număr de volume sau de ziare, poate fi socotită o invenție rea? Toate aparatele medicale, mașinile de țesut, uzinele de medicamente, luminatul electric, etc. sunt un rău esențial? Preferă cineva luminat cu opaiț..., luminatului higienic și puternic al becurilor electrice? Preferă cineva îngrijirii medicale științifice, care fără mașini, fără radiografii, fără laboratorii, etc. nu ar fi posibilă, medicina empirică și îngrozitoare a vracilor? —

se întreabă, pe bună dreptate, dl Anton Dumitriu¹⁾ Mașinismul nu constituie o deviație în sine, ci prin întrebuițarea lui. Prin urmare, când devine mașina un rău pentru omenire? Atunci când ea nu exprimă o necesitate de ordin superior, dacă ea nu se întregărează ca o valoare într'un sistem de valori principal, ea constituie o abatere și o deviație. Cu alte cuvinte mașinismul numai în mod accidental poate fi un rău; el nu are în mod esențial un caracter destructiv. „Dacă omul subordonează mașina unei idei, aceasta îl va servi; dacă el creiază mașina fără nici un motiv superior, mașina poate căpăta o independență și o activitate înafară de interesele lui, ea poate să-l depășească și avalanșa mașinismului orb, poate, la un moment dat, să răstoarne omenirea. Mașina a devenit în cazul acesta mai puternică decât omul“²⁾ Și, fenomenul acesta dureros îl trăim noi cei de azi. Iată cum falsă civilizație devine cel mai serios obstacol în calea vieții interioare. La din contră, adevărata civilizație promovează și ajută desăvârșirea noastră spirituală.

Al doilea obstacol în calea vieții personale interioare este falsă știință. Civilizația noastră atât de formidabilă, în sensul propriu al cuvântului, este un fruct al științei. Ori, știința zilelor noastre a devenit un nou idol și peste tot cel mai tiranic. Născută din cea mai nobilă dorință, aceea de a ști, toate științele umane nu urmăresc altceva, prin căuceririle lor, decât să divinizeze omul. Dar spre desamăgirea tuturor, știința nu a contribuit decât la o complicație inextricabilă a vieții și ideilor sale. L-a ridicat materialmente, dar nu i-a dat niciun echilibru interior. El a ajuns o fantomă, un mecanism orb, a cărui activitate e automată. Această ființă nu e om. Nu este o mai tristă constatare și nu este un paradox mai crud și mai adevărat, decât această reîntoarcere a științei umane contra spiritului uman, care echivalează cu o diabolică inversunare a omului de a se distruge. Și ruinele morale sunt mai mari încă și mai greu de reparat, decât ruinele materiale. Alături de ruinele acumulate din ultimul și crâncenul războiu, datorită unei științe puse în serviciul răului, se situează un spectacol mai dureros, acela al sufletelor moarte. Și aceasta, datorită unei științe puse în serviciul nebuniei, căreia nu i-a fost teamă să răstoare valorile spirituale sau de a le tăgădui; o știință care revendică orișice în mod trufaș, în baza propriilor ei teorii, asumându-și privilegiul infalibilității și care aruncă la o parte toate credințele vitale ale umanității ca fiind incognoscibile și indemonstrabile. Nimeni nu poate spune că erudiția e rea în ea însăși; uneori e și necesară, dar când este exclusiv interpretată ca metodă de formare a personalității umane, ea devine periculoasă; erudiția seacă pre-

¹⁾ D. D. Roșca: Puncte de sprijin. Sibiu 1943, p. 144.

¹⁾ Orient și Occident, p. 62.

²⁾ Ibidem, op. cit. p. 63.

gătește moartea interioară a omului, deși afirmă că îl pregătește pentru viață. „Examinați — spune Dl. A. Dumitriu¹⁾ exemplarele umane produse de cele mai înalte școli ale Americii și Europei: Universitățile dau, în serie, acești doctori ignoranți, cari pot vorbi, eventual, despre orice, de omni re scibili et quibusdam aliis dar nu știu nimic despre ei și rostul lor pe lume... Știința devine, astfel, o distracție subtilă a inteligenței, făcută la întâmplare, fără nici un motiv conștient. De aceea un Hamlet este un personaj mai plin și mai uman decât jucăriile acestor materiale, care poartă numele de oameni, fără suflet și fără viață; simple automate mișcate de un angrenaj străin lor, duse fără voia lor, de curente de tuturi mișcărilor sociale și ideologice“.

„Omul care știe este foarte puțin; omul care face este tot atât; dar omul care este, pentru că știe, este un zeu“²⁾.

Cultul exclusiv al științei iată un al doilea obstacol în calea vieții interioare.

Al treilea obstacol în calea vieții personale, după falsa civilizație și falsa știință, vine tirania opiniei, a societății, oarbă și frenetică, care, după cuvântul lui Ortega S. Gaset³⁾ lipsește omul de singurătatea și de viața intimă.

Falsa civilizație, falsa știință și tirania societății sunt trei mari obstacole externe cari stau deacurmezișul promovării vieții interioare.

Preot AVRAM PETRIC

Răsfoind trecutul

Căutând în arhiva of. parohial din Șteia, am dat peste acte uitate și acoperite de colbul vremii, a căror valoare istorică pentru biserică și școala românească sunt de mare importanță. Este vorba de protocolul circularilor dela 1843, pe care desigur puțin parohii îl mai păstrează în protopopiatul Hălmeagului Inregistrate de o mână puțin dibace în scrisul cu litere cirile, totuși ne păstrează ca documente a vremurilor trecute luptele, suferințele și nădejdele poporului român.

Ceeace mi-a atras în deosebi atenția asupra acestui protocol este circulara protopopului Arsănie Adamovici din Hălmeagiu, către preoții ce catehizează copiii.

Din circulara sa reese că acest protopop, pe lângă patriotismul său era și un mare pedagog. Sfaturile date preoților dela 1846 ce trebuiau să catehizeze copiii și tineretul, conțin atâtea indemnuri folositoare, încât după 100 de ani aceste sfaturi aplicate de preoți și învățători ar da rezultate mult îmbucurătoare pentru satele noastre, mai cu seamă astăzi când religia și morala, cari au ținut ființa neamului românesc în trecut,

sunt prea puțin considerate. Răsfoind trecutul, să ne adăpăm sufletele la izvoarele lui sănătoase. Să scoatem de sub colbul uitării sufletul mare al protopopului Arsănie Adamovici dela 1846 și să l ascultăm:

„Din curenciul mai sus pus, bine puteți vedea ce strânsă datoriință se pune precum preoților ca, cu cea mai mare strădanie să fie de ai învăța pe fiii poporului său în creștineștile rugăciuni așa și protopopului ca asupra preoților cât mai strâns să privegheze ca adecă despre cei neimplinitori de rânduiala prescrisă, prea cinstitului Consistoriu pentru darea răspunsului sau luare de pedeapsă, relații să dee, deci după înțelesul a mai sus însemnatei porunci strâns se poruncește sfințiilor voastre ca tot preotul după primirea poruncii acesteia în toată Dumineca și sărbătoarea după amiază pre pruncii și pre fete să-i adune la biserică, adecă la două ceasuri după amiază va porunci crâznicului ca, cu clopotul cel mare să dee semnu prin trăsura ca să se adune tinerimea la biserică unde sub timpul de 2 ceasuri sau mai puțin, un ceas cu dânsii fiind, preotul să-i învețe creștineștile rugăciuni după cum mai injos se va arăta.

1). Fiește cărui preot de cea mai strânsă datoriință i se pune, ca după formulariu aicea adăugat sub B. făându și protocol, intru acela va fi dator a însemna pre toți pruncii și prunciele care sunt dela anul al 6 lea însuș până ce vin la statul căsătoriei adecă și pre feciorii și pre fete în tot anul.

2). Tinerimea o va învăța în 4 clase precum:

A) În I clasă se vor pune aceea pruncii și fete cari sunt dela al 6 lea an în sus până la al 8 lea, dela care și pofteste a se ști următoarele rugăciuni:

- a) a face semnul sf. cruci cu cuvintele trebuincioase.
- b). Pentru rugăciuni cu Impărate ceresc ș. c. l.
- g). Sfinte D-zeule și Prea sf. Troiță și c. l.
- d). Tatăl nostru și Născătoare de D-zeu. ș. c. l.

B). În a doua clasă se vor pune pruncii și fetele care sunt cu vârsta dela al 8-lea an până la al 10-lea an și vor fi datori să învețe toate acelea rugăciuni cari le știu cei din întâia clasă, lângă care apoi se mai adaugă ca să știe și aceștia, căci sunt mai mari și cu vârsta și cu mintea decât cei din întâia clasă (adecă)

e). Credeul sau crez intru Dumnezeu ș. c. l.

f). Șapte taine a legii nouă cu numele care sunt.

G). Intru a 3 clasă să se pună pruncii și fetele acelea cari sunt cu vârsta dela al 10-lea an în sus până la al 13 lea an. Și aceștia vor fi datori să știe toate acelea rugăciuni care le au învățat cei din întâia și a doua clasă, după care la cei mai pricepuți să cere să știe și acestea:

z) Zece porunci a lui Dumnezeu.

n) Șapte păcate de moarte care sunt?

t) Pre scurt tâlcul de taină a botezului, mirului, a spovedaniei și a cuminecătorei și deosebbit a învăța să se spovedească și cum să se cuminece.

C) Și mai pe urmă în a 4 clasă vor veni aceia

¹⁾ Orient și Occident, p. 181.

²⁾ Idem, p. 184.

³⁾ La revolte des masses, p. XXVI, cit. de Jaques Ch. p. 96.

tineri cari s'au trecut dela al 13-lea an în sus și se îndatorează a ști toate acelea care le știu cei din I a II și a III clasă lângă care să mai adauge ca să știe și aceștia ca cei ce mai copti la minte:

i) Nouă porunci a Sf. Biserici.

a) Cele 12 roduri ale milosteniei.

b) Pre scurt tâlcul de taină a căsătoriei, a preoției și a maslului.

c) Deschilinit a învăța să se spovăduiască și să se cuminică în tot anul.

d) Rugăciunile moșei

3. Se poruncește ca, cu cea mai mare băgare de seamă să însemneze preotul toate acestea ce se potesc, în conscripția catihizației și aceia curată să o ție și în bun loc împreună cu matriculile să nu o mănânce șoarecii sau de fum să se strice, apoi la jumătate de an va avea preotul datorința ca din aceiaș conscripție să facă un extract după cum e adăugat aici formularul sub I. și acela extract de catehizație îl va da mie ca protopopului împreună cu relația sa drept cele ce are a descoperi întru înprejurările lucrării acestia, ca și eu dintru acelea să mi pot găti protoprezbitereasca-mi relație după cum se cere în mai sus scrisa Episcopoească poruncă fără de a mai aștepta altă sollicitație și însuși la Sfântul scaun fără zăbavă să le pot așterne.

4. Dacă tinerimea se va aduna la catihezație, preotul e dator ca, cu dânsa să pășească întru învățatură cu blândețe pre nici unul să-l sfădească sau să ocărăască, căci cu atare învâlbături și gânfături tinerimea se sperie și n'au de a se înființa la învățatură pentru groaza preotului ce în asemenea slujbă, e de lipsă ca preotul să fie în cea mai mare trezie să aibă cea mai mare răbdare și cu totdeadinsul să se străduiască pre sine, plăcut și drăgăstos înaintea tinerimii a se face ca un părinte bun să se nevoiască ași aduna mielușei turmei sale și să-i povățuiască cu părintească iubire, cu răvnă și dragoste la pășunea cea folositoare și acuma cu întâia mijlocire numai cu puținele învățături să înceapă până vor apuca a să dedea.

5. Iară unde pruncii sau tinerimea nu ar voi să vie la învățatură, acolo e dator birăul locului ca prin a lui ajutor să se adune; ca nici într'un chip zmintă să nu fie, drept care întru așa locuri e de lipsă ca preotul cu birăul satului la olaltă să se înțeleagă și tot cu frumos să adune tinerimea, ca să nu se sălbăticească și alte rele să gândească despre adunarea la catihezație poporul. Iară dacă birăul sâtesc nu ar vrea să știe de asemenea ajutorire pentru un birău ca acela preotul de loc să-mi trimită relații, ca eu la mai înalta deregătorie să pot face pașu, fiindcă în măritul scaun al varmeghiei s'au hotărât aceia ca birăiele întru asemenea întâmplări, preoților să le fie de ajutor.

6. Ca în umblarea la catihezație, silnicie cu tinerimea să nu se vadă a se face, mai înainte veți învăța poporul în biserică că, după aceasta, la căsătorie nu se

vor slobozii tinerii cari nu vor ști toate prescrisele rugăciuni și porunci precum despre acest lucru Prea Cinstitul Consistoriu încă în anul trecut 1839 sub numărul protocolului 7 s'au milostivit a hotărâ deci ca, cu mijlocirea căsătoriei piedecă să nu aibă oamenii și tinerii, porunca din nou se publică și se vestejește ca tot poporul să o asculte și să se supue ca unca eșite dela Sfântul Scaun Episcopesc, precum sfânta Scriptură poruncește: ascultați pe mai marii voștri, că aceia priveghează pentru sufletele voastre. Care porunci a Sf. Scaun ca să le ținem și să le împlinim ne îndatorează și cilea politicești și cele bisericicești, date și înalte hotăriri.

7). Preoții cari sunt slujitori în filiale sau aduinstrează alte parohii vacante, sunt îndatorați ca însuși acolo să meargă și să ție învățatura cu tinerimea întru rugăciuni precât va putea, iară când nu va putea de alte trebi parohiale atunci, în tot locul va rândui ca, cantorul satului să ție învățatura cu pruncii după metoda prescrist și iarăși când s'ar întâmpla ca dintre preoții oarecareva să fie bolnav ca, catihizația știrbire să nu pătimizească, prin cantor să să deplinească ceșul învățaturii.

8). Despre sporul făcut cu tinerimea întru celea preporuncite preotul în tot jumătatele de an să țină înaintea bătrânilor și a părinților examen și pre tinerime dearândul să o întebe și pre cei ce știu răspunde să-i laude, spunându le că de asemenea bună nădejde că înaintea lui Dumnezeu sunt iubiți pentru aceia în ceialaltă lume vor fi fericiți, iară aicea norocoși, la deregătoriile stăpânitoare vor fii în vază și oamenii și înaintea sâtenilor laudați și plăcuți și alte mai multe laude veți spune pentru cei ce știu răspunde, iară pe cei ce nu ar ști răspunde îi veți învăța părintește ca să urmeze celora de frunte să a bă și ei laudă înaintea satului.

.....Al sfântilor voastre ss. Arsănie Adamovici Protopopul Hălmașului.

În Hălmașiu 14 zile 1846".

Pop Ioan inv. Șteia

Despre ce să predicăm ?

Dumineca întâia din post: DESPRE ADEVĂRATUL ISRAELIT.

Sfântul Iustin martirul și filosoful ne a lăsat din veacul al doilea o carte: Dialogul cu iudeul Trifon. În carte e pus creștinismul față în față cu legea lui Moise și se arată că Vechiul Testament s'a împlinit în Noul Testament și că adevăratul Israel sunt creștii. Dumineca întâia din post, numită Dumineca Ortodoxiei are Evangelia dela Ioan, despre chemarea celor dintâi apostoli. Insuș Mântuitorul ne înfățișează aci un adevărat Israelit, în Natanail, numit în apostolie Bartolomeu. *A văzut Iisus pe Natanail venind către el și a zis despre el: Iată cu adevărat Israelit, în care nu este viclesug* (Ioan 1, 47).

Vechiul Testament ne spune că Iacob, fiul lui Isac și nepotul lui Avram era un om liniștit, trăind în corturi și cu nădejdea în venirea Mântuitorului, ca împăciuitoare al popoarelor. Așa zicea Iacob: Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni împăciuitoarea, căruia se vor supune popoarele (Facerea 25, 27; 49, 10). În asemănare cu acest Iacob, numit și Israil, a zis Mântuitorul despre Natanail: Iată cu adevărat Israelit. Temătorii de Dumnezeu, cari așteptau venirea Mântuitorului, se numeau drepti, precum este scris despre Simeon, care a avut bucuria de a ține pe brațe pe Iisus copilul de patruzeci de zile (Luca 2, 25). În acest fațeles și Iacob a fost un drept. Blandetea și dreptatea lui Iacob le-a văzut Iisus în Natanail și pentru aceasta l-a asemănat cu Israil cel de demult, cu Iacob. Noi anevoie putem să vedem fusușirile și năzuințele sau dorințele altora. Mântuitorul însă ca Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, n'avea trebuință ca cineva să-i dea mărturie despre om, căci el cunoaștea ce era în om (Ioan 2, 25) și cunoaște inimile tuturor (Fapte 1, 24).

Cuvintele despre Natanail au fost o adevărată laudă, căci însuș numele de Israelit este un nume de mare cinste. Ele au fost spuse către cei ce însoțeau pe Mântuitorul, dar anume așa fel ca și Natanail să le audă. Lauda a fost mai ales o adevărată chemare la apostolie, căci în slujba lui Hristos adevăratul Israelit este întâi chemat.

Popoarele creștine din toată lumea se numesc Israilul cel nou numit cu numele lui Hristos, precum este scris: Nu cei care sunt fiii ai trupului sunt fiii ai lui Dumnezeu, ci fiii făgăduinței se socotesc ca urmași, nu numai dintre Iudei, ci și dintre păgâni (Romani 9, 8. 24). Prorocul Osie numește pe păgâni Lo-Ruhama și Lo-Ami și aceasta înseamnă cel lipsit de milă și cel ce nu este poporul meu pentru că se închinău idolilor. Prorocul însă vestea că va veni o vreme când Domnul va zice: mă voi milostivi spre Lo-Ruhama și voi zice către Lo-Ami: tu ești poporul meu, iar el îmi va răspunde: Tu ești Dumnezeu meu (Osie 1, 2; 2, 25). Pentru aceasta scria sfântul apostol Petru creștinilor: Voi odinioară nu erați popor, iar acum sunteți poporul lui Dumnezeu, voi odinioară n'aveați parte de milă, iar acum sunteți miluiți (1 Petru 2, 10). Și numai din acestea înțelegem, că popoarele creștine cu drept cuvânt se numesc Israilul cel nou numit cu numele lui Hristos.

Dacă însă cei cari nu sunt din sămânța lui Israil se numesc Israil, cum să nu se numească astfel cei cari sunt din sămânța lui Iacob, Israilul cel de demult? Așa este scris: Nu a lepădat Dum-

nezeu pe poporul său, pe care l-a cunoscut mai înainte (Romani 11, 2). Ei sunt iubiți de Dumnezeu pentru părinții lor, pentru credința, ascultarea și nădejdea lui Avram și ale lui Isac și ale lui Iacob, strămoșii lor după trup (Romani 11, 28).

Și noi și ei ne numim Israil. Întrebarea este dacă suntem și în ce măsură suntem și ei și noi cu adevărat Israil. Suntem noi, lumea creștină, în adevăr Israilul cel nou? Sunt faptele și credința noastră fără vicleșug? Nu am trădit noi oare marea datorie la care am fost chemați? Nu ne-am făcut noi pricină de înstrăinarea păgânilor și a Evreilor față de Hristos? N'am uitat unii și uneori că Mântuitorul pentru tot neamul omnesc a venit și s'a dat pe sine preț de răscumpărare? Uneori din cauza deosebirii de credință creștinii unor popoare s'au năpustit cu pogromuri asupra Evreilor, altădată pentru deosebirea de sânge au născocit creștinii altor popoare o știință mincinoasă de au deslănțuit războaie în cari au ucis pe Evrei. Astfel s'au adevărit din nou cuvintele sfântului apostol Pavel, că Evreii sunt contrari Evangheliei lui Hristos din pricina noastră, din pricina creștinilor (Romani 11, 28). Și atunci noi suntem noi Israilul cel nou după gândul lui Hristos Domnul?

Dar Evreii ar putea oare să fie adevăratul Israil cel fără vicleșug? Atitudinea lor față de Evanghelie este asemănătoare cu lupta lui Iacob. Spune Sfânta Scriptură, că după ce a trecut Iacob toate ale sale peste râul Iaboc, a rămas singur și s'a luptat cineva cu dânsul până la revărsatul zorilor. Atunci cel ce a luptat cu Iacob a zis: Lasă-mă să plec, că s'au ivit zorile. Iar Iacob i-a răspuns: Nu te las până nu mă vei binecuvânta. Zisu-i-a acel: De acum nu-ți va mai fi numele Iacob, ci Israil te vei numi, că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii. Și l-a binecuvântat pe Iacob acolo. Iacob a pus locului aceluia Peniel, adică fața lui Dumnezeu, căci și-a zis: Am văzut pe Dumnezeu în față și mântuit a fost sufletul meu (Facerea 32, 22—30). Așa și urmașii după trup ai lui Iacob se luptă cu Dumnezeu cel întrupat, cu Iisus Hristos pe care l-au văzut în față. Va veni și un revărsat de zori, când îi vor cere binecuvântarea.

Văzând acestea peste veacuri prorocii au scris: Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare, piatra din capul unghiului, de mare preț, bine pusă în temelie, cel care se va bizui pe ea, nu se va clăti (Isaia 28, 16) și: Piatra, pe care n'au socotit-o ziditorii, a ajuns în capul unghiului (Psalm 117, 22). Piatra din capul unghiului despre care au scris prorocii este Hristos. Cine sunt ziditorii cari n'au socotit piatra? Cine sunt ziditorii, cari ar trebui să lege toate pietrele de

piatra cea din capul unghiului, să aducă la dreapta credință toate popoarele? Deopotrivă suntem și creștinii și Evreii. Ne-am prigonit și ne-am sfâșiat pentru deosebiri de credință și de sânge și am uitat iubirea și sufletul. Toți am greșit, toți ne-am abătut, toți am trădat marea chemare a adevăratului Israelit. Avem însă credința, că și aceasta este precum s'a scris: Dumnezeu a închis pe toți în neascultare, ca pe toți să i miluiască (Romani 11, 32).

Din această neascultare ne chiamă și pe unii și pe alții Hristos. Pentru oile cele pierdute ale casei lui Israel a venit întâi (Matei 15, 24) de mila fiilor lui Iacob a plâns pentru Ierusalim (Luca 19, 41—42). Ii chiamă Pavel care ar fi primit să fie el anatema în locul fraților săi după trup, precum însuș spunea: Căci aș fi dorit să fiu eu însuși anatema dela Hristos pentru frații mei cei de un neam cu mine după trup, care sunt Israeliteni (Romani 9, 3—4). Ii chiamă Biserica creștină dreptmăritoare, care nu și-a trădat chemarea și nu s'a abătut dela iubirea lui Hristos.

La o cușnicie cu mireasă evreică, s'a văzut că asculta cu o deosebită luare aminte. A auzit dintru început că în rugăciuni se pomenește și acum cu cinste Avraam și Isaac și Iacob, Sara, Reveca și Rahela. Sosind acasă a spus preotului care a fost chemat la masă: După botez și după împărtășire, cununia m'a făcut să mă simt și mai mult acasă în biserica ortodoxă. Creștinii neevrei sunt numai fii duhovnicești ai strămoșilor pe cari i-ați pomeneit. Evreii creștini suntem și fii trupești și fii duhovnicești.

La această casă a Tatălui ceresc, în Biserica lui Hristos sunt chemați să se împace în iubire și israeliții după trup și israeliții cei noi, ca toți să înfăptuiască în ei pe adevăratul Israelit, în care nu este viclesug. În marile svârcoliri ale neamului omenesc, în lupta cea mare a lumii, când toți sunt vrăjmași și vrăjmășiți, prigoniti și tot atunci prigonitori, sufletele creștine cu cuget curat se vor strădui să nu se facă pricina vrăjmășiei Evreilor față de Evanghelie și inimile neprihănite de gânduri dușmane așteaptă revărsatul zorilor, ca Iacob să ceară binecuvântarea lui Hristos Dumnezeu pe care l-au văzut în față și ca toți să putem purta pe dreptate numele de adevărat Israelit.

F. C.

Informațiuni

■ **COLECTA DE CEREALE PENTRU MOLDOVA.** Acțiunea pentru colectarea de cereale (grâu, porumb, fasole) prin organele parohiale pe seama infometaiilor din Moldova, întreprinsă pe tot cuprin-

sul Eparhiei noastre, se apropie de încheiere.

În cele mai multe protopopiate cerealele colectate în parohii sunt centralizate la sediile protopopești. Totuși, fiindcă unele parohii nu și-au putut încă transporta colecta, cifrele de mai jos nu sunt definitive, ele având să sporească.

După dările de seamă de până aci rezultatul colectei se prezintă astfel:

Protopopiatul Arad:	„	„	circa 20.000 kg.
„ Buteni:	„	„	6.000 „
„ Cermeiu:	„	„	6.833 „
„ Chișineu-Criș:	„	„	18.890 „
„ Gurahonț:	„	„	9.217 „
„ Hălmagiu:	„	„	4.800 „
„ Ineu:	„	„	10.000 „
„ Pecica:	„	„	24.373 „
„ Radna:	„	„	9.059 „
„ Săvârșin:	„	„	5.157 „
„ Șiria:	„	„	28.353 „

Total circa 142.682 kg.

Invagonarea cerealelor colectate se va face în ultima săptămână a lunii Februarie c. în fața delegațiilor ce vor sosi dela Episcopiiile din Moldova,

■ **REPARTIZAREA COLETEI PENTRU MOLDOVA.** În urma corespondenței avute între Episcopia noastră și cele 5 Episcopii din Moldova, colecta de cereale realizată în Eparhia noastră va fi repartizată astfel:

1. *Arhiepiscopia Iașilor* va primi 2 vagoane pentru Iași și cantinele din acel județ.
2. *Episcopia Roman* va primi câte 2 vagoane pentru cantinele din județele: *Putna* și *Tecuci*, ca cele mai greu atinse de secetă. (Total 4 vagoane)
3. *Episcopia Huși* va primi câte 2 vagoane pentru cantinele din județele: *Fălciu*, *Vaslui* și *Tutova*. (Total 6 vagoane).
4. *Episcopia Buzău* va primi 2 vagoane pentru cantinele din orașul și județul *Buzău*.
5. *Episcopia Galați* va primi 2 vagoane pentru Galați și cantinele din județul *Covurlui*.

Episcopiiile respective vor trimite câte un delegat pentru încărcarea și însoțirea fiecărui vagon. Trenul ce se va forma va fi însoțit de o puternică gardă de soldați.

■ **Ședința cercului catehetic.** În ziua de Marți 18 Februarie a.c. a avut la Consiliul eparhial ședința cercului catehetic al profesorilor de religie dela școlile secundare din Arad. Ședința a fost prezidată de P. S. Sa Părintele Episcop Andrei, de față fiind I. P. C. Icon. Stavr. Caius Turicu și aproape toți profesorii de religie dela școlile secundare din Arad. Această ședință s'a ținut în vederea intensificării acțiunii pentru educația religioasă a tineretului școlăresc de grad secundar și mai ales în rândurile acelor care prin noile orânduiri nu au religia ca obiect de învățământ.

După citirea procesului verbal din ședința

anterioară, P. S. Sa Părintele Episcop Andrei cere relațiuni dela P. C. Părinți Profesori asupra felului cum s'au făcut spovedaniile și împărtășirea cu sf. Taine a elevilor înainte de Crăciun, asupra mijloacelor pe care le întrebuințează fiecare profesor de religie pentru a atrage în influența Bisericii pe elevii cari nu mai au lecții de religie, precum și asupra realizărilor obținute în această direcțiune.

Fiecare părinte profesor și-a expus activitatea depusă la școala unde predă religia, din care se constată că la unele școli s'au înființat societăți religioase cari țin ședințe în mod regulat, iar la alte școli sunt în curs de organizare ședințe de discuții cu elevii ultimelor clase asupra problemelor de ordin religios.

P. S. Sa Părintele Episcop Andrei atrage apoi atențiunea profesorilor catiheti asupra faptului că ideea apropierii tinerilor de Hristos nu trebuie abandonată niciodată, dând în acelaș timp prețioase îndrumări asupra felului cum trebuie procedat în acțiunea aceasta de împrietenire a tineretului cu Biserica, recomandând întocmirea unui catalog despre cărțile pe cari tineretul trebuie să le citească.

Ca model asupra felului cum se lucrează în Biserica Apusului în această direcțiune, I. P. C. Părinte Consilier Caius Turicu citește un ciclu de trei meditații pentru elevi, traducere proprie din autori catolici.

■ Sf. Sinod a delegat pe P. S. Episcop Dr. Antim Nica cu conducerea Episcopiei misionare a Românilor ortodocși din America.

■ P. C. Preot Mihai Bulacu a fost numit profesor la Facultatea de Teologie din București, iar P. C. Preot Grigorie Cristescu a fost reintegrat în postul de profesor la aceeași Facultate. Deasemenea P. C. Preot D. Fecioru, îngrijitorul prețioasei colecții „Izvoarele Ortodoxiei” și cel mai vrednic ostentitor al ei, a fost numit conferențiar la aceeași Facultate.

A P E L

În anul 1942, a reapărut sub patronajul nostru, foaia religioasă pentru popor „CALEA MĂNTUIRII” prin care săptămână cu săptămână răspândim în popor învățătura curată a Sf. noastre Biserici.

Dumnezeu a binecuvântat această lucrare, astfel că foaia este citită în întreaga țară, fiind bine scrisă și cu abonamentul cel mai mic.

Colaboratorii foii osteneșc scriind în fiecare săptămână la foaie, fără să pretindă plata cuvenită pentru munca lor.

Am căutat să menținem cel mai mic abonament, în dorința ca foaia să poată fi citită și de cei mai săraci dintre credincioși, iar pentru a putea acoperi cheltuielile cu tiparul am aprobat ad-

ministrației foii să deschidă rubrica: *Apostolatul „Calea Mântuirii”* solicitând daruri bănești dela cei cu tragere de inimă. Datorită acestor daruri „Calea Mântuirii” a putut apărea în decursul anului trecut regulat și săptămânal, în timp ce alte foi cu abonamentul mai mare au apărut de două ori la lună și chiar mai rar.

Abonamentul la „Calea Mântuirii” pentru anul 1947, L am stabilit la suma de 16.000 până la 31 Ianuarie și la 20.000 dela 1 Februarie, în timp ce alte foi similare au abonamentul de 40.000 și 50.000 lei anual.

Incepând cu anul 1946, hârtia, tiparul și lucrul s'au scumpit succesiv, cu toate acestea Noi dorim să rămânem pentru întreg anul acesta cu abonamentul de 20.000. Aceasta din următoarele motive:

1. În ultimul timp Ministerul de Culte, a dat deplină libertate tuturor sectelor religioase, care prin învățăturile lor otrăvitoare de suflete, caută să abată pe fiii neamului nostru dela dreapta credință.

2. Fiecare sectă religioasă, își are organul ei de propagandă și nu precupește nici o jertfă pentru desfacerea foilor lor în popor, prin care Ortodoxia este înproșcată cu noroiu și preoțimea hulită prin cuvântul propagandiștilor lor care cutreieră satele.

„Calea Mântuirii” s'a dovedit arăta cea mai eficace pentru combaterea ereziilor și este de mare folos nu numai credincioșilor ci și preoților.

Acest organ de propagandă al nostru n'ar fi iertat să lipsească din nici o casă creștină și cum această foaie prin cele scrise în paginile ei, apără și învățăturile curate ale Ortodoxiei, învățături primite dela Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru ca să poată apărea și în acest an, fără să cerem imposibilul Tipografiei Diecezane,

Disponem următoarele:

În Duminica Ortodoxiei (2 Martie a. c.) PP. CC. preoți, vor face apel la credincioși — ar fi dorit ca în fiecare Parohie însemnătatea Ortodoxiei să fie arătată credincioșilor în cadrul unei serbări de după masă a Școlii Duminicale — să contribuie fiecare la Apostolul „Calea Mântuirii”.

Sumele încasate să fie trimise, însoțite de un tablou cu numele și pronumele donatorilor, Administrației foii Arad, str. V. Goldiș Nr. 11, până la data 15 Martie. Numele donatorilor vor fi publicate în foaie.

Parohiile care încă n'au răspuns cu darul lor la acest Apostolat, precum și cele care au datuit prea puțin potrivit necesității lor, sunt rugate să contribuie cât mai neîntârziat.

Totodată preoții își vor da silința ca numărul abonaților să sporească neîncetat, cunoscând că nici unui preot n'îi este îngăduit să stea în pasivitate față de pericolul sectar.

Arad, la 14 Februarie 1947

† ANDREI
Episcop